

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-46>

УДК 332.146.2

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНСЬКОМУ ПРИДУНАВ'І

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF CROSS-BORDER ECONOMIC COOPERATION IN THE UKRAINIAN DANUBE REGION

Лайко Олександр Іванович

доктор економічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7082-0862>

Шатненко Катерина Олегівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0139-7989>

Laiko Oleksandr, Shatnenko Kateryna

State Organization "Institute of Market and Economic & Ecological Researches
of the National Academy of Sciences of Ukraine"

Стаття присвячена проблемі низького рівня економічного транскордонного співробітництва в Українському Придунав'ї. Відставання за рівнем економічного розвитку від суміжних території постійно збільшується та наростає, що є одночасно і наслідком і причиною низького рівня привабливості регіону для реалізації проєктів економічної направленості та неефективного використання наявних ресурсів. Повоєнне відновлення економіки України вимагає формування умов для мобілізації та ефективного використання наявних ресурсів в територіально-господарських системах країни, регіонів і громад. Тому активізація потенціалу транскордонного економічного співробітництва Українського Придунав'я виступає перспективним напрямком його економічного розвитку та покращення рівня згуртованості. Запропоновано у якості заходів для покращення перспектив транскордонного співробітництва запровадження спеціальних економічних зон, індустріальних парків та активізацію роботи Агенції регіонального розвитку.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, економічний розвиток, інвестиційна привабливість, спеціальні економічні зони, індустріальні парки, Агенція регіонального розвитку.

The article is devoted to the problem of the low level of economic cross-border cooperation in the Ukrainian Danube region. Lagging behind the level of economic development from neighboring territories is constantly increasing, which is both a consequence and a cause of the low level of attractiveness of the region for the implementation of economic projects and inefficient use of available resources. The post-war recovery of Ukraine's economy requires the formation of conditions for the mobilization and effective use of available resources in the territorial economic systems of the country, regions and communities. Therefore, activation of the potential of cross-border economic cooperation of the Ukrainian Danube region is a promising direction for its economic development and improvement of the level of cohesion. The problem is that, according to all indicators of the level of economic development, there is a lag behind the neighboring territories of the Ukrainian Danube region. This causes the low investment attractiveness of the region compared to other regions. The border areas of the region are unable to participate in infrastructure projects, as such projects require significant funds. In the conditions of a low level of well-being, the residents of the border territories themselves do not express sufficient initiative to activate cross-border cooperation. This means that the lag in economic development will continue to grow. The article shows that it is necessary to take advantage of the positive experience of the development of other territories, and to introduce certain measures to improve the

investment attractiveness of the region. The experience of Moldova and Tulcea county of Romania has shown that special economic zones improve investment attractiveness. The establishment of industrial parks also has a positive impact on the prospects of economic development. At the same time, it is necessary to introduce these types of special regimes in reality, and not formally. The introduction of special economic zones, industrial parks and the intensification of the work of the Regional Development Agency are proposed as measures to improve the prospects for cross-border cooperation in the economic sphere.

Keywords: cross-border cooperation, economic development, investment attractiveness, special economic zones, industrial parks, Regional Development Agency.

Постановка проблеми. Низький рівень економічного розвитку території Українського Придунав'я зумовлює низьку інвестиційну привабливість регіону, подальше нарощування відставання та послаблення згуртованості. Це призводить до посилення диспропорцій у розвитку територій не лише у порівнянні з сусідніми територіями Румунії та Молдови, а й навіть у межах Одеської області.

Проблема повоєнного відновлення України вимагає виявлення та мобілізації наявних ресурсів країни, покращення ефективності їх використання. Регіон Українського Придунав'я має потужний природно-ресурсний потенціал. Для його реалізації мають бути створені умови для індустріалізації на засадах сталого розвитку. Прикордонне розташування регіону дає доступ до інструменту політики згуртованості – транскордонного співробітництва. Наразі транскордонне співробітництво регіону майже не розвивається в економічній сфері на території Українського Придунав'я. Більш того, зацікавленість у економічному транскордонному співробітництві може існувати за умови сприятливих умов для економічного розвитку. Тому використання можливостей транскордонного співробітництва для повоєнного відновлення України потребує формування сприятливих умов для залучення інвестицій для відновлення та розбудови економічної системи регіону на засадах реалізації інноваційного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження форм транскордонного співробітництва та його еволюції висвітлено у роботах А. А. Головки, В. В. Химинець, О. І. Мірус [1], О. П. Демедюк [2], З. О. Сірик [3], Х. М. Притули [4]. Проблеми економічного розвитку територіальних громад, налагодження зовнішньоекономічних зв'язків досліджувалися у роботах О. І. Лайка, С. І. Коваленка [5], Л. С. Данилюк [6].

Незважаючи на високий потенціал транскордонного співробітництва Українського Придунав'я Одеської області, територіальні громади цього регіону недостатньою мірою його використовують.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Завдяки прикордонному розташуванню регіон Українського Придунав'я має можливості для активної участі у програмах транскордонного співробітництва. Проте привабливість для іноземних партнерів та ініціатива місцевих агентів до співробітництва значною мірою залежить від стану економічного розвитку регіону. Тому варто дослідити умови для покращення перспектив економічного розвитку регіону.

Використання всіх наявних можливостей розвитку для індустріалізації стане запорукою для становлення високого рівня добробуту мешканців регіону, а також здійснюватиме позитивний вплив на повоєнне відновлення України через міжрегіональні та транскордонні зв'язки. Це зробить Українське Придунав'я спроможним та привабливим учасником економічного транскордонного співробітництва, проєкти якого спрямовані на досягнення принципів сталого розвитку.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – визначення заходів для формування сприятливих умов для запровадження економічного транскордонного співробітництва Українського Придунав'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законі України «Про транскордонне співробітництво» [7] вказано, що «транскордонне співробітництво – це спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством». Таким чином, Українське Придунав'я має змогу налагоджувати транскордонне співробітництво з сусідніми територіями Румунії та Молдови.

У рамках транскордонного співробітництва Українське Придунав'я є учасником таких основних програм:

– Програма басейну Чорного моря (Interreg NEXT Black Sea Basin);

- Дунайська транснаціональна програма (Interreg Danube);
- Interreg NEXT Румунія-Україна.

Серед реалізованих проєктів за попередні програмні періоди досить низька частка таких, які здійснюють прямий вплив на покращення рівня економічного розвитку регіону. Варто зауважити, що проєкти транскордонного співробітництва мають певні вимоги. По-перше, ефект від реалізації такого проєкту має бути довготривалим, тобто це не може бути фінансування потреб поточної діяльності суб'єктів. По-друге, при конкурсному відборі перевага надається тим проєктам, які здійснюють позитивний вплив на життя якомога більшої кількості населення та на навколишнє середовище.

Покращення стану розвитку Українського Придунав'я вимагає реалізації масштабних інфраструктурних проєктів, які мають значні бюджети, здатні суттєво підвищити фінансову спроможність місцевих територіальних громад. Якщо розглянути обсяги фінансування проєктів ТКС між різними країнами, то можна побачити, що найбільшого фінансування здобувають проєкти, які реалізуються країнами-членами ЄС. Вони мають повний доступ до всіх фондів, за допомогою яких фінансується політика згуртованості. Також тут постає інша важлива проблема – необхідність співфінансування. За умовами реалізації проєктів ТКС 90% перекривається за рахунок європейських фондів, тоді як 10% мають профінансувати учасники проєкту. Тобто якщо проєкт вимагає значних витрат, то він стає недоступним для територій, які мають низький рівень розвитку, оскільки, як правило, такі території не є фінансово спроможними. Проте проблема у тому, що якраз такі території потребують значних інвестицій, у тому числі й на побудову та відновлення інфраструктури.

Важливість забезпечення базової інфраструктури, без якої транскордонне співробітництво є неможливим, відображена у «Програмі реалізації в Одеській області Стратегії ЄС для Дунайського регіону на 2020–2022 роки» [8]. Ця Програма містить необхідні заходи зі створення мережі транспортних комунікацій та іншої інфраструктури, яка створює належні умови для транскордонного співробітництва.

У роботі Європейського інституту Румунії «Транскордонне співробітництво між Румунією та Україною, а також між Румунією та Республікою Молдова. Можливості та виклики у період 2014–2020 рр.» порівнюється досвід співпраці Румунії з Молдовою

та Україною [9]. Так з 8 крупних інвестиційних проєктів до 2016 р. 4 було реалізовано разом, 3 проєкти Румунія реалізувала разом з Молдовою, і лише 1 проєкт з Україною. Румунія, як член ЄС, має доступ до ресурсів Європейських фондів, і тому більша кількість сумісних крупних проєктів з Молдовою запровадила більший доступ Молдови до ресурсів Європейських фондів. Виявляється, що у 2014 р. вклад Румунії через ТКС у Молдову становив 30 млн. євро, тоді як в Україну було направлено 290 тис. євро.

Зазначається, що відносини Румунії з Україною були більш складними. Це пояснюють як більшою культурною близькістю Молдови, так і соціально-політичними умовами України. Дійсно, політична стабільність є важливою умовою як в цілому для соціально-економічного розвитку, так і для транскордонного співробітництва. Зрозуміло, що політична нестабільність зумовлює таку ж нестабільність і на регіональному та локальному рівнях. Реалізація проєктів потребує стабільності та послідовності. Серед причин низької інвестиційної привабливості України називають високий рівень корупції, політичну нестабільність та низьку якість інститутів.

Взагалі, розрив у рівні розвитку між суміжними територіями призводить до поступового нарощування відставання тих територій, які мають слабкий рівень розвитку. Їх інвестиційна привабливість порівняно з суміжними територіями є слабшою, тому потенціал розвитку виявляється нереалізованим.

Територія Українського Придунав'я межує з румунським повітом Тулча та південною частиною Молдови, куди відносять райони: Басарабська, Каушани, Чимішлія, Штефан-Воде, Тараклія, АТО Гагаузія, Кагул та райони Кантемір та Леова, з якими немає спільного кордону. У таблиці наведено деякі показники, які відображають рівень розвитку суміжних до Українського Придунав'я територій (таблиця 1). Оскільки статистична інформація по цьому регіону не є доступною, для аналізу будемо орієнтуватися на дані про Одеську область.

За показниками рівня економічного розвитку можна побачити ознаки відставання Одеської області від сусідніх територій. Не дивлячись на те, що за рівнем валового регіонального продукту на душу населення Одеська область не має критичного відставання від Молдови, проте за іншими ключовими показниками, як, наприклад, за рівнем безробіття, валовим нагромадженням осно-

Таблиця 1

Порівняння показників рівня розвитку регіонів України, Румунії та Молдови за 2020 р.

Одеська область, Україна	Повіт Тулча, Румунія	Південний регіон Молдови
Рівень безробіття		
7,4%*	2,74%*	3,5%
ВРП на душу населення		
3 014,71 євро	8 942 євро	3 839 євро**
Структура зайнятості		
1. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 25,06% (245,5 тис. осіб)*	1. Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 26,6% (21,4 тис. осіб)	1. Сфера державного управління; освіти; охорони здоров'я та соціальної допомоги – 31,52% (35,3 тис. осіб)
2. Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 15,16% (148,5 тис. осіб)*	2. Промисловість – 22,2% (17,8 тис. осіб), у т.ч. обробна промисловість – 18,1% (14,5 тис. осіб)	2. Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 24,83% (30,1 тис. осіб)
3. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 10,64% (104,2 тис. осіб)*	3. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 13% (10,4 тис. осіб);	3. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 12,95% (15,7 тис. осіб)
4. Промисловість – 8,29% (81,2 тис. осіб)*	4. Будівництво – 7,5% (6 тис. осіб)	4. Промисловість – 11,63% (14,1 тис. осіб);
5. Освіта – 7,39% (72,4 тис. осіб)*	5. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 5,6% (4,5 тис. осіб)	5. Будівництво – 8,83% (10,7 тис. осіб)
Валове нагромадження основного капіталу, % ВВП**		
13,4%	24,1%	25,2%
Чистий приплив прямих іноземних інвестицій, % ВВП**		
0,2%	1,4%	1,3%

* - дані наведено за 2021 р.

** - в цілому по країні

Джерело: складено за даними [10; 11; 12]

вного капіталу та прямими іноземними інвестиціями різниця є суттєвою. Так, нагромадження основного капіталу та прямі іноземні інвестиції формують потенціал для майбутнього економічного розвитку. Тому суттєве відставання у цих показниках свідчить про подальше нарощування відставання України від Румунії та Молдови. Зараз у результаті воєнної агресії РФ ще більше загострюється проблема економічного відставання.

Структура зайнятості Одеської області є дещо схожою на структуру зайнятості сусідніх територій, проте суттєва різниця полягає у тому, що частка зайнятих у промисловості є найнижчою. Це свідчить про низький індустріальний розвиток території та спеціаліза-

цію на виробництві продукції з відносно низькою доданою вартістю. Дійсно, повіт Тулча є найбільш розвиненим за всіма показниками, і частка зайнятих у промисловості, у тому числі в обробній промисловості, є більшою, ніж у Одеській області та на півдні Молдови. Поступове скорочення обробної промисловості у регіоні Українського Придунав'я свідчить про явище деіндустріалізації. Це зумовлює зниження рівня добробуту населення, знижує інноваційний потенціал розвитку економіки.

Повоєнне відновлення України вимагає залучення іноземних інвестицій. Тому існує необхідність у покращенні інвестиційного клімату. Для створення інвестиційної привабливості регіонів законодавство України

дозволяє застосовувати певні інструменти стимулювання індустріального розвитку, як, наприклад, індустріальні парки, спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, технологічні парки. Ці утворення пропонують для учасників різноманітні податкові та митні пільги, компенсації відсоткової ставки за кредитами для здійснення господарської діяльності, доступ до необхідної інфраструктури. Це дає змогу залучати інвестиції для становлення та розвитку бізнесу, забезпечує конкурентоспроможність продукції, надає сприятливі умови для розвитку інновацій, створює робочі місця.

У повіті Тулча з метою підтримки бізнесу на регіональному та місцевому рівні запроваджено наступні типи утворень: Технологічний інформаційний центр «Дельта Дунаю»; Кластер «Дельта Дунаю»; Кластер «Біо Дунай»; Вільна зона «Суліна».

Технологічний інформаційний центр «Дельта Дунаю» був створений у 2005 р. Його метою є дослідження та розробки у сфері соціально-економічного та екологічного розвитку. Цей центр пропонує такі послуги, як надання технологічної інформації, сприяння трансферу технологій, організація науково-практичних заходів [13].

Кластер «Дельта Дунаю» був створений у 2015 р. у сфері туризму. Метою кластера є підтримка закладів та підприємств, які працюють у сфері туризму, та популяризація Дельти Дунаю як біосферного заповідника [14].

Кластер «Біо Дунай» був створений у 2014 р. з метою підтримки розвитку продукції органічного сільського господарства, а також підтримки біорізномаїття. Також серед цілей визначено підвищення інноваційного потенціалу підприємств у секторах органічного землеробства, рибальства, туризму, логістики, захисті навколишнього середовища, розвитку відтворювальної енергії, культурному секторі та соціальних інноваціях [15].

Вільна зона «Суліна» ділиться на частини з розвиненою інфраструктурою та з незабудованою територією. Діяльність учасників вільної зони здійснюється на основі ліцензій, виданих адміністрацією. Дозвіл на доступ до вільної зони надається на строки від 1 місяця до року вартістю від 5 євро до 150 євро. Надаються митні та податкові пільги, а також можна орендувати землю та будівлі строком від 1 місяця до 5 років, орендувати обладнання, що належить дирекції строком до 1 року, та отримати дозвіл на будівництво строком до 49 років [16].

На території повіту Тулча немає індустріальних парків. На території Республіки Молдова діють 10 індустріальних парків та 7 вільних економічних зон: ВЕЗ «Бельци», ВЕЗ «Унгень-Бізнес», ВЕЗ «Експо-Бізнес-Кишинів», ВЕЗ «Валканеш», ВЕЗ «Твардіца», ВЕЗ «Тараклія», ВЕЗ «Отачь-Бізнес». Найближчими до Українського Придунав'я є ВЕЗ «Валканеш», «Тараклія» та «Твардіца». За звітом Міністерства економіки Молдови за 2021 р. у рамках вільних економічних зон інвестицій надійшло на 10,3% більше, ніж у попередньому році. Більшість інвестицій у межах вільних економічних зон було здійснено в основний капітал. Також виявилось, що динаміка зростання інвестицій у вільні економічні зони є більшою, ніж в цілому по економіці, що довело ефективність вільних економічних зон для Молдови [17].

В Україні запровадження різних інструментів стимулювання індустріального розвитку через особливі режими господарювання не здобуло очікуваного результату. При чому проблема полягає у тому, що ці інструменти не застосовувалися належним чином. В Одеській області функціонують 2 індустріальних парки, які зареєстровано поза територією Українського Придунав'я («IPark» у с. Візирка та «Подільськ» у м. Подільськ.). На території Українського Придунав'я формально існує спеціальна економічна зона «Рені» з 2000 р. (створена на строк 30 років), проте фактично пільгові умови, які приваблюють інвесторів, було скасовано у 2005 р. через зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік». Учасники спеціальної економічної зони «Рені» зазначають труднощі ведення бізнесу через різке збільшення тарифів державного підприємства «Ренійський морський торговельний порт», зростання плати за оренду землі. Це зумовлює зацікавленість інвесторів у перегляді вибору місця діяльності у бік інших Дунайських портів, наприклад, молдовського порту «Джурджулешти», або румунського порту «Галац», або модернізованих портових потужностей Тулчі.

Враховуючи позитивний досвід Румунії та Молдови у залученні інвестицій, створенні сприятливих умов для ведення бізнесу ДУ «ІРЕЕД» розроблено і запропоновано до розгляду органам влади пакет документів щодо створення СЕЗ «Буджак».

Отже, можна зробити висновок, що наразі інвестиційна привабливість Українського Придунав'я має дуже слабкі конкурентні позиції порівняно з сусідніми територіями. Регіон

потребує розробки та реалізації стратегії індустріалізації. Вона має спиратися на відновлення та модернізацію інфраструктури, а також на забезпечення інвестиційної привабливості регіону.

Реформа децентралізації дозволяє місцевим радам обирати найоптимальніші для їх регіону тарифні та податкові режими. Створення спеціальних економічних зон у регіоні сприятиме виникненню нових суб'єктів підприємництва та розвитку існуючих, які потенційно могли б обрати інше місце застосування свого капіталу, а також покращить рівень добробуту населення через створення нових робочих місць. Підвищення рівня зайнятості є не просто вирішенням тяжких соціальних наслідків безробіття. Це стає певним поштовхом до якісного оновлення економічної системи регіону. Отримання та підвищення рівня доходу населення створює новий попит на товари та послуги, а отже й формує новий імпульс до розширення виробництва та створення нових робочих місць. Саме в таких умовах об'єктивно виникає запит на модернізацію виробництва та інновації. Зростання продуктивності праці призводить до ефективного використання ресурсів регіону та покращує конкурентоспроможність продукції на ринку.

Серед несприятливих характеристик економіки України, у тому числі й регіону Українського Придніпров'я, які можуть впливати на рішення щодо інвестицій, можна виділити проблеми тіньової економіки, корупції та надмірної бюрократизації. Значення цих проблем можна послабити завдяки СЕЗ. Для ефективності цих зон необхідно орієнтуватися на політичну стабільність, спрощення адміністративних процедур, цифровізацію державного управління та надання певних інвестиційних гарантій. Скорочення надмірної урегульованості господарських відносин через адміністрацію зменшує простір для корупції.

Повоєнне відновлення України вимагає термінового перегляду політики економічного розвитку у бік стимулювання інвестиційної активності. Індустріальні парки та спеціальні економічні зони є важливим інструментом залучення інвестицій як вітчизняних інвесторів, так і іноземних.

З метою підтримки розвитку регіонів в Україні створюються Агенції регіонального розвитку (АРР). Ці інституції займаються налагодженням зв'язків з потенційними інвесторами, підготовкою проєктних заявок на різні конкурсні відбори, оформленням та поданням заявок на грантові проєкти, надають кон-

сультації та тренінги для територіальних громад та бізнесу щодо залучення інвестицій та реалізації проєктів, супроводжують реалізацію інвестиційних проєктів, розробляють промоційні матеріали для найбільш пріоритетних галузей регіону, проводять робочі зустрічі для розвитку індустріальних парків, розробляють інвестиційні паспорти та стратегії розвитку регіону.

У Одеській області було засновано Агенцію регіонального розвитку у 2020 р. У презентації АРР наведено перелік працівників, а також структуру Агенції з характеристикою напрямків роботи її підрозділів. Зазначається, що створено такі підрозділи: Центр підтримки експорту; Центр підтримки підприємництва; Туристичний ХАБ регіону; Центр підтримки та координації ОТГ; Інвестиційний офіс регіону; Грантовий офіс; Відділ цифровізації; Регіональний офіс з європейської інтеграції; Офіс Стратегії ЄС для Дунайського регіону.

У завданнях цих підрозділів наведено важливі види заходів, які стимулюють регіональний розвиток. Наприклад, серед завдань Центру підтримки та координації ОТГ наведено корисні ініціативи для розвитку економічної складової: «центр аналізуватиме соціально-економічну ситуацію області, визначатиме причини, які заважають їй розвиватися, вивчатиме іноземний досвід для пошуку варіантів вирішення проблем області, створюватиме умови для інституційного і інфраструктурного розвитку регіону, а також підвищуватиме його інвестиційну спроможність». На жаль, не наведено конкретних заходів для виконання поставленого завдання, проте ця ініціатива необхідна для регіонального розвитку. Також серед завдань цього підрозділу вказано безпосередньо завдання залучення ОТГ до транскордонного співробітництва. Окремо створено Офіс Стратегії ЄС для Дунайського регіону, завданням якого є «посилення співробітництва з іншими країнами-учасницями та забезпечення узгодження дій на регіональному рівні».

У «Звіті про результати діяльності Агенції регіонального розвитку у січні-вересні 2021 року» АРР Одеської області серед результатів своєї діяльності назвала підписання меморандумів про співпрацю, підписання договорів про надання послуг територіальним громадам, підвищення кваліфікації працівників Агенції, налагодження співпраці з громадською спільнотою, бізнес-клубами, туристичною компанією, завершення паспортизації громад, переговори про співп-

рацю з вісьмома найбільшими донорами України, підписання угоди про співробітництво з Радою з питань сприяння міжнародній торгівлі міста Сямень. За цими результатами можна дійти до висновку, що Агенція має розширити та інтенсифікувати свої зусилля для реалізації поставлених завдань. Звіти АРР деяких інших регіонів свідчать про значні досягнення цих Агенцій у підготовці та супроводі інвестиційних проєктів, підготовці проєктних заявок на різні конкурсні відбори, у тому числі й на отримання міжнародної технічної допомоги та в інших сферах регіонального розвитку [18].

Висновки. Активізація транскордонного співробітництва Українського Придунав'я значною мірою залежить від стану розвитку економіки регіону. Економічна відсталість від потенційних учасників ТКС зумовлює їх низьку зацікавленість у реалізації проєктів, які здійснюють відчутний позитивний вплив на розвиток регіону. Такі проєкти потребують значних фінансових ресурсів та інституційної спроможності учасників. Реалізація потенціалу розвитку Українського Придунав'я має відбуватися шляхом проведення індустріалізації на засадах сталого розвитку. Для цього необхідно розробити стратегію індустріалізації регіону. Розробка стратегії повинна вихо-

дити з аналізу наявних ресурсів регіону та визначення умов для їх ефективного використання. Ці умови передбачають формування сприятливого інвестиційного клімату та чіткого бачення пріоритетних видів діяльності. Для уникнення формальності програмного документу необхідно до його розробки залучати стейкхолдерів регіону. Агенція регіонального розвитку має сприяти ефективному використанню ресурсів регіону та залученню інвестицій.

В умовах економічного спаду через воєнну агресію виникає потреба у створенні умов для відновлення економіки України. Серед інструментів, які формують сприятливі умови для інвестицій можуть застосовуватися спеціальні економічні зони та індустріальні парки. Забезпечення ефективності цих інструментів вимагає вивчення досвіду їх реалізації в Україні та в інших країнах, та формування на цій основі таких утворень, які дозволять залучати інвестиції, проводити індустріалізацію на засадах сталого розвитку, розвивати інноваційну діяльність, створювати робочі місця. Це стане запорукою для поширення позитивного ефекту розвитку на всю економіку країни через міжрегіональні та міжгосподарські зв'язки та сприятиме її швидкому та якісному відновленню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку : аналіт. доп. / [Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І.]. Київ : НІСД, 2021. 47 с.
2. Демедюк О. П. Перспективи розвитку транскордонних кластерів в прикордонних областях Західної України. *Регіональна економіка*. 2020. № 2(96). С. 58–71. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-5>.
3. Сірик З. О. Ефективність використання механізмів співробітництва територіальних громад в умовах децентралізації влади. *Регіональна економіка*. 2020. № 2(96). С. 17–32. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-2>.
4. Cross-border cooperation of Ukraine with the EU countries: current challenges and possibilities: monograph. Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine / Ed. Kh. Prytula; Kh. Prytula, O. Pasternak, Yu. Tsybul'ska, Ya. Kalat, O. Demedyuk, O. Tsisinska. Lviv, 2019. 220 p. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190002.pdf> (дата звернення: 10.08.2022).
5. Laiko O., Kovalenko S. I. Design of Euroregional Innovation System – “growth pole” of peripheral economic area. *Economic innovations*. 2019. Vol. 21. № 4 (73), pp. 94–112.
6. Данилюк Л. С. Розвиток економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад України: проблеми та шляхи їх вирішення. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2020. № 1(59). DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/59-3>.
7. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (дата звернення: 10.08.2022).
8. Програма реалізації в Одеській області Стратегії ЄС для Дунайського регіону на 2020-2022 роки. URL: <https://oblrada.od.gov.ua/wp-content/uploads/1379-VII.pdf> (дата звернення: 10.08.2022).
9. Bărbulescu I. G., Brie M., Toderaş N. Cooperarea transfrontalieră între România și Ucraina, respectiv între România și Republica Moldova. Oportunități și provocări în perioada 2014-2020. 2016. URL: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/St-2_Cooperarea-transfrontaliera_final.pdf (дата звернення: 10.08.2022).

10. Сайт статистичного управління повіту Тулча. URL: <https://tulcea.insse.ro/produse-si-servicii/publicatii-statistice/anuare/> (дата звернення: 10.08.2022).
11. Сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.08.2022).
12. Сайт Національного бюро статистики Республіки Молдови. URL: <https://statbank.statistica.md/> (дата звернення: 10.08.2022).
13. Сайт Технологічного інформаційного центру «Дельта Дунаю». URL: <https://ddni.ro/wps/ro/departamente/centrul-de-informare-tehnologica-delta-dunarii/> (дата звернення: 17.08.2022).
14. Сайт Кластеру «Дельта Дунаю». URL: <https://clustercollaboration.eu/cluster-organisations/danube-delta-cluster-clusterul-delta-dunarii/> (дата звернення: 15.08.2022).
15. Сайт Кластеру «Біо Дунай». URL: <https://biodanubius.ro/en/> (дата звернення: 15.08.2022).
16. Сайт Вільної зони «Суліна». URL: <https://www.azlsulina.ro/> (дата звернення: 15.08.2022).
17. Сайт Міністерства економіки Республіки Молдова. Вільні економічні зони. URL: <https://me.gov.md/ro/content/zonele-ekonomice-libere> (дата звернення: 20.08.2022).
18. Звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у січні-вересні 2021 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/zvit-pro-rezultaty-diyalnosti-agenczij-regionalnogo-rozvytku-u-sichni-veresni-2021-roku.pdf> (дата звернення: 20.08.2022).

REFERENCES:

1. Transkordonne spivrobotnytstvo yak instrument mistsevoho ta rehionalnogo rozvytku : analit. dop. (2021) [Cross-border cooperation as a tool of local and regional development: analytical report] / Khymynets V. V., Holovka A. A., Mirus O. I. Kyiv: NISD, 47 p. [in Ukrainian]
2. Demediuk O. P. (2020) Perspektyvy rozvytku transkordonnnykh klasteriv v prykordonnnykh oblastiakh Zakhidnoi Ukrainy [Prospects for the development of cross-border clusters in the border regions of Western Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*, no 2(96), pp. 58–71. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-5>. (in Ukrainian)
3. Siryk Z. O. (2020) Efektyvnist vykorystannia mekhanizmv spivrobotnytstva terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii vlady [The effectiveness of the use of cooperation mechanisms of territorial communities in conditions of decentralization of power]. *Rehionalna ekonomika*, no 2(96), pp. 17–32. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-2>. (in Ukrainian)
4. Prytula Kh., Pasternak O., Tsybul'ska Yu., Kalat Ya., Demedyuk O., Tsisinska O. (2019) Cross-border cooperation of Ukraine with the EU countries: current challenges and possibilities: monograph. Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. 220 p. Available at: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190002.pdf>. (accessed 10.08.2022).
5. Laiko O., Kovalenko S. I. (2019) Design of Euroregional Innovation System – “growth pole” of peripheral economic area. *Economic innovations*, vol. 21, no 4 (73), pp. 94–112.
6. Danyliuk L. S. (2020) Rozvytok ekonomichnogo potentsialu obiednanykh terytorialnykh hromad Ukrainy: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Development of the economic potential of the united territorial communities of Ukraine: problems and ways to solve them]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Ekonomichni nauky*, no 1(59). DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/59-3>. (in Ukrainian)
7. Pro transkordonne spivrobotnytstvo: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1861-IV. Data onovlennia: 11.10.2018 [On cross-border cooperation: Law of Ukraine dated June 24, 2004 No. 1861-IV. Date of update: 11.10.2018]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (accessed 10.08.2022). (in Ukrainian)
8. Prohrama realizatsii v Odeskii oblasti Stratehii YeS dlia Dunaiskoho rehionu na 2020–2022 r. [Implementation program in the Odesa region of the EU Strategy for the Danube region for 2020–2022]. Available at: <https://oblrada.od.gov.ua/wp-content/uploads/1379-VII.pdf> (accessed 10.08.2022). (in Ukrainian)
9. Iordan Gheorghe Bărbulescu, Mircea Brie, Nicolae Toderăș (2016) Cooperarea transfrontalieră între România și Ucraina, respectiv între România și Republica Moldova. Oportunități și provocări în perioada 2014–2020, Available at: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/St-2_Cooperarea-transfrontaliera_final.pdf (accessed 10.08.2022).
10. Sait statystychnoho upravlinnia povitu Tulcha [The website of the Statistical Office of Tulcea County]. Available at: <https://tulcea.insse.ro/produse-si-servicii/publicatii-statistice/anuare/> (accessed 10.08.2022).
11. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 10.08.2022). (in Ukrainian)
12. Sait Natsionalnogo biuro statystyky Respubliki Moldova [The website of the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova]. Available at: <https://statbank.statistica.md/> (accessed 10.08.2022).
13. Sait Tekhnolohichnogo informatsiinoho tsentru «Delta Dunaiu» [The website of the Technological Information Center "Danube Delta"]. Available at: <https://ddni.ro/wps/ro/departamente/centrul-de-informare-tehnologica-delta-dunarii/> (accessed 17.08.2022).

14. Sait Klasteru «Delta Dunai» [The website of the "Danube Delta" Cluster]. Available at: <https://clustercollaboration.eu/cluster-organisations/danube-delta-cluster-clusterul-delta-dunarii> (accessed 15.08.2022).
15. Sait Klasteru «Bio Dunai» [The website of the "Bio Danube" Cluster]. Available at: <https://biodanubius.ro/en> (accessed 15.08.2022).
16. Sait Vilnoi zony «Sulina» [The website of the Free Zone "Sulina"]. Available at: <https://www.azlsulina.ro/> (accessed 15.08.2022).
17. Sait Ministerstva ekonomiky Respubliky Moldova. Vilni ekonomichni zony [The website of the Ministry of Economy of the Republic of Moldova. Free economic zones]. Available at: <https://me.gov.md/ro/content/zonele-economice-libere> (accessed 20.08.2022).
18. Zvit pro rezultaty diialnosti Ahentsii rehionalnoho rozvytku u sichni-veresni 2021 roku [Report on the results of the activities of the Regional Development Agencies in January-September 2021]. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/zvit-pro-rezultaty-diyalnosti-agenczij-regionalnogo-rozvytku-u-sichni-veresni-2021-roku.pdf> (accessed 20.08.2022). (in Ukrainian)